

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.11.2015, sp. zn. 32 Cdo 3532/2014, ECLI:CZ:NS:2015:32.CDO.3532.2014.1

Číslo: 8/2017

Právní věta: Výkon funkce správce konkursní podstaty advokátem nelze považovat za výkon advokacie podle ustanovení § 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění účinném do 31. 12. 2007.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.11.2015

Spisová značka: 32 Cdo 3532/2014

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Advokacie

Předpisy: § 1 předpisu č. 85/1996Sb. ve znění do 31.12.2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 6 Cmo 377/2013, v části směřující proti výroku, jímž byl potvrzen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 6. 2013, sp. zn. 37 Cm 18/2012, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. 37 Cm 18/2012; jinak dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se podanou žalobou domáhali, aby soud uložil žalovaným zaplatit žalobkyni a) společně a nerozdílně částku 343 250 Kč a žalobci b) částku 343 250 Kč. Žalované částky představují hodnotu členského podílu zemřelého JUDr. F. M., jenž byl spolu se žalovanými členem Společné advokátní kanceláře a jehož jsou žalobci zákonnými dědici.

2. Před přednesením žaloby žalobci vzali žalobu co do částky 55 014 Kč zpět. Městský soud řízení o žalobě ohledně této částky s úrokem z prodlení od 1. 3. 2008 do zaplacení zastavil usnesením ze dne 12. 2. 2013, č. j. 37 Cm 18/2012-67.

3. Žalovaní uznali, že žalobcům by náležel vypořádací podíl v celkové výši 631 486 Kč, uplatnili však proti žalobcům nárok na zaplacení částky 2 749 690 Kč. JUDr. F. M. vykonával činnost správce konkursní podstaty, a to jako člen sdružení. Usnesením ze dne 11. 3. 2011, č. j. 90 K 48/96-340

Městský soud v Praze schválil zemřelému JUDr. F. M. jako správci konkursní podstaty odměnu ve výši 4 688 235 Kč. Od této částky žalovaní odečetli zálohu na odměnu ve výši 180 000 Kč, jejíž výplatu JUDr. F. M. schválil Městský soud usnesením ze dne 12. 7. 2002, č. j. 90 K 48/96-340, a jež byla poukázána na účet sdružení. Žalovaným jako členům sdružení proto náleží tři čtvrtiny z částky 4 508 235 Kč, tedy 3 381 176 Kč. Po odečtení nesporné výše nároku žalobců žalovaným náleží 2 749 690 Kč.

4. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 6. 2013, č. j. 37 Cm 18/2012-120, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 27. 8. 2013, č. j. 37 Cm 18/2012-153, uložil žalovaným zaplatit žalobkyni a) společně a nerozdílně částku 315 743 Kč spolu s úrokem z prodlení od 1. 3. 2008 (výrok I.) a zaplatit žalobci b) společně a nerozdílně částku 315 743 Kč spolu s úrokem z prodlení od 1. 3. 2008 (výrok II.); zamítl žalobu, jíž se žalovaní domáhali, aby soud uložil žalobkyni a) zaplatit žalobcům společně a nerozdílně částku 1 374 845 Kč (výrok III.) a zamítl žalobu, jíž se žalovaní domáhali, aby soud uložil žalobci b) zaplatit žalobcům společně a nerozdílně částku 1 374 845 Kč (výrok IV.); výrokem V. rozhodl o nákladech řízení.

5. Soud prvního stupně vzal na základě provedeného dokazování za prokázané, že žalobci jsou dědici po JUDr. F. M. zemřelém dne 4. 1. 2008, jenž byl na základě smlouvy o sdružení ze dne 1. 1. 2000 členem sdružení, které vzniklo za účelem výkonu advokacie. Sdružení bylo tvořeno zemřelým JUDr. F. M. a žalovanými. JUDr. F. M. smlouvu o sdružení vypověděl dopisem ze dne 20. 12. 2007 k datu 31. 12. 2007 a požádal o vyplacení podílu na společném majetku. K vyplacení podílu nedošlo.

6. Nárok žalobců žalovaní nečinili sporným co do základu ani výše (631 486 Kč), soud prvního stupně proto rozhodl v souladu s § 839 občanského zákoníku a každému z žalobců přiznal žalovaný nárok z jedné poloviny.

7. Nárok žalovaných neshledal soud prvního stupně oprávněným, neboť dospěl k závěru, že výkon funkce správce konkursní podstaty není činností zahrnutou v ustanovení § 1 zákona č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“) a nelze jej ztotožňovat s poskytováním právních služeb klientovi. Odměna uhrazená žalobcům za výkon funkce správce konkursní podstaty zemřelým JUDr. M. M. ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 90 K 48/96 nepředstavovala příjem advokáta za poskytnuté právní služby podle zákona o advokacii, na nějž si žalovaní činili nárok podle článku I bodu 6 smlouvy o sdružení ze dne 27. 12. 2012 (dále jen „smlouva o sdružení“). Tato odměna proto nebyla v souzeném případě majetkem získaným při výkonu společné činnosti a nestala se spoluvlastnictvím všech účastníků sdružení podle § 834 občanského zákoníku.

8. Žalobci i žalovaní podali proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání. Žalobci odvoláním napadli rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu, žalovaní napadli pouze výrok o náhradě nákladů řízení.

9. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 9. 2014, č. j. 6 Cmo 377/2013-201, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé a změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně (výrok I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.).

10. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. Soud prvního stupně podle odvolacího soudu dospěl na základě provedených zjištění a souhlasných tvrzení účastníků ke správnému závěru, že nárok uplatňovaný žalobci je po právu. Odvolací soud se ztotožnil i se závěrem soudu prvního stupně o tom, že v daném případě nebyla odměna JUDr. F. M. jako správce konkursní podstaty příjmem advokáta za poskytování právních služeb, a proto nepatří do příjmů sdružení.

11. Námitkám žalovaných o tvrzených procesních pochybeních učiněných soudem prvního stupně

odvolací soud nepřisvědčil. Soud prvního stupně podle odvolacího soudu správně uzavřel, že žalovaní neprokázali, že mezi účastníky sdružení došlo k dohodě o tom, že i příjmy z jiné činnosti než výkonu advokacie, patří do příjmů sdružení.

12. Stran výroku rozsudku soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že další písemná podání zástupce žalobců neobsahovala žádné nové skutečnosti, než ty, která byly uvedeny v předchozích podáních, a neshledal ani důvod k dalším poradám zástupce žalobců s klienty. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení změnil a žalobcům přiznal na náhradě nákladů částku nižší, než soud prvního stupně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Rozsudek odvolacího soudu napadli žalovaní dovoláním, jehož přípustnost opírají o ustanovení § 237 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla řešena. Uvedli, že dovolání podávají z důvodů uvedených v § 241a odst. 1, majíce za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

14. Podle dovolatelů odvolací soud nesprávně vyřešil otázku hmotného práva, zda advokát sdružený ke společnému výkonu advokacie je oprávněn vykonávat činnost správce konkursní podstaty samostatně, či pouze v rámci tohoto sdružení.

15. Dovolatelé odvolacímu soudu vytkli, že při posuzování této otázky pochybil, neboť aplikoval ustanovení § 56 zákona o advokacii ve znění účinném od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2007 nesprávně, pokud opomněl na zjištěný skutkový stav přiměřeně použít ustanovení § 14 odst. 4 tohoto zákona účinné od 1. 1. 1997 do 31. 3. 2006 (resp. ustanovení § 14 odst. 5 tohoto zákona ve znění účinném od 1. 4. 2006 do 31. 12. 2007).

16. Ze znění ustanovení § 56 zákona o advokacii účinného v době od 1. 1. 1997 do 3. 6. 2002 i ze znění téhož ustanovení účinného v době od 4. 6. 2002 do 31. 12. 2007 podle dovolatelů vyplývá, že na činnost advokáta jako správce konkursní podstaty se přiměřeně použijí ustanovení hlavy druhé a třetí zákona o advokacii, mj. tedy i ustanovení § 14 tohoto zákona, jež upravuje společný výkon advokacie ve sdružení. Dovolatelé se domnívají, že advokát podle znění tohoto ustanovení sice mohl v rozhodné době vykonávat i funkci správce konkursní podstaty, avšak byl-li advokát vykonávající funkci správce konkursní podstaty účastníkem sdružení, nemohl funkci správce konkursní podstaty vykonávat samostatně. Začne-li takový advokát vykonávat i funkci správce konkursní podstaty, vztahuje se i na tuto činnost smlouva o sdružení, ačkoli byla primárně uzavřena ke společnému výkonu advokacie.

17. Dovolatelé, majíce za to, že jsou naplněny podmínky ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř., navrhli, aby odvolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu ve výroku I. tak, že žaloba žalobkyně a) i žaloba žalobce b) se zamítají, žalobkyně a) je povinna zaplatit žalovaným společně a nerozdílně 1 374 845 Kč s příslušenstvím a žalobce b) je povinen zaplatit žalobcům společně a nerozdílně 1 374 845 Kč s příslušenstvím, a ve výroku II. tak, že žalobci jsou povinni nahradit žalovaným náklady řízení před odvolacím soudem.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm - v souladu s bodem 7. čl. II přechodných

ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1, 2013 do 31. 12, 2013.

19. Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť otázka formulovaná dovolateli, zda „advokát sdružený ke společnému výkonu advokacie je oprávněn vykonávat činnost správce konkursní podstaty samostatně, či pouze v rámci tohoto sdružení“ a tudíž otázka, zda se v takovém případě stává odměna advokáta za výkon funkce správce konkursní podstaty spoluvlastnictvím všech účastníků sdružení, nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

20. Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelé obsahově vymezili (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolateli (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.).

21. Podle § 829 odst. 1 obč. zák. se několik osob může sdružit, aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu. Podle § 829 odst. 2 občanského zákoníku sdružení nemají způsobilost k právům a povinnostem.

Podle § 834 obč. zák. majetek získaný při výkonu společné činnosti se stává spoluvlastnictvím všech účastníků.

Podle § 839 obč. zák. účastníkovi, který vystoupil nebo byl vyloučen, se vrátí věci vnesené do sdružení. Podíl majetku podle stavu v den vystoupení nebo vyloučení se mu vyplatí v penězích.

Podle čl. I bod 1 smlouvy o sdružení se účastníci dohodli, že se sdružují k výkonu advokacie, jenž je upraven občanským zákoníkem, zákonem o advokacii a stavovskými předpisy přijatými Českou advokátní komorou.

Podle čl. I bod 6 smlouvy o sdružení příjmy za výkon advokacie jsou společné a o jejich rozdělení a užití rozhodují společně.

Podle čl. II bod 2 smlouvy o sdružení v otázkách, jež nejsou výslovně upraveny v této smlouvě se vztahy mezi účastníky, řídí příslušnými ustanoveními občanského zákoníku.

Podle § 7 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZKV“) účastníky konkursu jsou věřitelé, kteří uplatňují nároky (dále jen „konkursní věřitelé“) a dlužník.

Podle § 8 odst. 1 ZKV správce podstaty (dále jen „správce“) se zásadně vybírá ze seznamu správců, který vede soud příslušný k řízení. Do seznamu správců lze zapsat jen bezúhonnou fyzickou osobu, která je plně způsobilá k právním úkonům, má přiměřenou odbornou způsobilost a se zápisem souhlasí, nebo veřejnou obchodní společnost, která bude činnost správce vykonávat prostřednictvím svých společníků, o nichž prokáže, že splňují podmínky pro zapsání do seznamu. Veřejná obchodní společnost, ustavená správcem, oznámí soudu neprodleně, kdo ze společníků bude jejím jménem funkci správce vykonávat. Správcem může soud ustavit pouze ve věci nepodjatou osobu. Osoba zapsaná do seznamu může své ustavení správcem odmítnout, jen jsou-li pro to důležité důvody. Výjimečně může soud ustavit správcem i osobu do seznamu správců nezapsanou, pokud splňuje

podmínky pro zapsání do seznamu a s ustavením souhlasí.

Podle § 8 odst. 2 ZKV správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud. Je-li správcem ustavena veřejná obchodní společnost, odpovídají za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce správce její společníci společně a nerozdílně. Správce je povinen uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce správce.

Podle § 8 odst. 3 ZKV správce má nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů; tento nárok správce, je-li plátcem daně, se zvyšuje o částku odpovídající této dani, kterou je správce povinen z odměny a z náhrad hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu; tento nárok správce, je-li plátcem daně, se zvyšuje o částku odpovídající této dani, kterou je správce povinen z odměny a z náhrad hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu. Do náhrady hotových výdajů se zahrnují i náklady na péči o spisovnu a archiv úpadce. Dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně nebo náhradě jsou neplatné. Vyúčtování odměny a nákladů provede správce v konečné zprávě, a není-li jí, při zrušení konkursu; předtím mu soud může povolit zálohy. Soud může podle okolností případu konkursní odměnu stanovenou podle zvláštního předpisu přiměřeně zvýšit nebo snížit. Věřitelé jsou se souhlasem soudu oprávněni na základě rozhodnutí věřitelského výboru poskytnout správci zálohu k úhradě jeho výdajů, a to i opětovně; při poskytnutí zálohy může být určen účel, na nějž má být vynaložena, a podmínky jejího vyúčtování. Činnosti, k nimž je správce povinen, může správce zadat třetím osobám na účet podstaty jen se souhlasem věřitelského výboru.

Podle § 1 odst. 1 zákona o advokacii tento zákon upravuje podmínky, za nichž mohou být poskytovány právní služby, jakož i poskytování právních služeb advokáty (dále jen „výkon advokacie“).

Podle § 1 odst. 2 zákona o advokacii poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu¹⁾, je-li vykonávána advokátem.

Podle § 14 odst. 4 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 3. 2006 advokát, který je účastníkem sdružení, nemůže současně vykonávat advokacii samostatně, jako společník veřejné obchodní společnosti (§ 15) ani v jiném sdružení.

Podle § 14 odst. 5 zákona o advokacii ve znění účinném od 1. 4. 2006 do 31. 8. 2008 advokát, který je účastníkem sdružení, nemůže současně vykonávat advokacii samostatně, jako společník společnosti, v jiném sdružení, ani v pracovním poměru (§ 15a).

Podle § 56 odst. 1 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2007 advokát je oprávněn spravovat cizí majetek, včetně výkonu funkce správce konkursní podstaty podle zvláštních právních předpisů.

Podle § 56 odst. 2 věta první zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2007 ustanovení části druhé hlav druhé a třetí tohoto zákona se použijí pro činnost advokáta podle odstavce 1, jakož i pro další činnosti advokátů vykonávané podle zvláštních právních předpisů přiměřeně.

22. Řešení otázky vymezené dovolateli je závislé na posouzení, zda výkon funkce správce konkursní podstaty vykonávaný advokátem lze zahrnout pod výkon advokacie ve smyslu § 1 zákona o advokacii a dle smlouvy o sdružení z 27. 12. 2000 a zda lze na tento případ podle ustanovení § 56 zákona o advokacii aplikovat ustanovení § 14 odst. 4 (resp. odst. 5) téhož zákona o zákazu samostatného

výkonu advokacie advokátem, který je účastníkem sdružení.

23. Dovolací soud se proto nejprve zabýval otázkou, zda výkon funkce správce konkursní podstaty advokátem lze zahrnout pod výkon advokacie ve smyslu § 1 zákona o advokacii. K postavení správce konkursní podstaty se Nejvyšší soud vyjádřil např. v usnesení ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. [2 Cdon 1566/96](#), v němž uvedl následující: „Správce podstaty není účastníkem konkursního řízení (srovnej § 7 KV), nýbrž má jako zvláštní procesní subjekt (viz též § 8 KV) samostatné postavení jak vůči úpadci, tak vůči konkursním věřitelům. Nelze jej proto považovat za zástupce konkursních věřitelů (i když vlastně svou činností jedná v jejich zájmu) ani za zástupce úpadce (ačkoliv na něj přešla téměř všechna úpadcova dispoziční oprávnění).“ Smyslem a účelem výkonu funkce správce konkursní podstaty není poskytování právních služeb klientovi. Umožňuje-li zákon o konkursu a vyrovnání, aby funkci správce konkursní podstaty vykonával advokát, činí tak proto, že jde o osobu s přiměřenou odbornou způsobilostí, nikoliv však za účelem výkonu advokacie. Shodný názor je vyjádřen i v odborné literatuře (ZELENKA J., MARŠÍKOVÁ J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související včetně komentáře, druhé podstatně přepracované a doplněné vydání, Linde, Praha 2002), již citoval soud prvního stupně na str. 6 svého rozsudku, ve které se uvádí, že „výkon funkce správce konkursní podstaty nelze ztotožňovat s poskytováním právních služeb klientovi, i když k výkonu své funkce správce-advokát (notář) využívá svých odborných znalostí.“ Dovolací soud proto uzavírá, že výkon funkce správce konkursní podstaty nelze považovat za výkon advokacie podle ustanovení § 1 zákona o advokacii.

24. Podle ustanovení § 56 zákona o advokacii se pro činnost advokáta ve funkci správce konkursní podstaty přiměřeně použijí ustanovení části druhé hlavy druhé a třetí téhož zákona. Ustanovení hlavy druhé a třetí zákona o advokacii je třeba použít přiměřeně. Z čl. 41 odst. 2 Legislativních pravidel vlády České republiky, podle něhož se přiměřeným použitím vyjadřuje volnější vztah mezi odkazovaným ustanovením a vymezenými právními vztahy, na které se má použít, než při použití slova obdobně, které podle čl. 41 odst. 1 Legislativních pravidel vyjadřuje, že se odkazované ustanovení vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu. Jak uvedl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 5. 6. 2007, sp. zn. [21 Cdo 612/2006](#), „legislativní termín ‚přiměřeně‘ je nutno chápat jako interpretační pravidlo, jehož obsahem je takový postup při použití právního předpisu, při kterém se na právní vztahy aplikují jen některé odpovídající části jiné právní úpravy, jež má být přiměřeně použita; na rozdíl od legislativního termínu ‚obdobně‘, které ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu vyjadřuje, že toto ustanovení se vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu, naznačuje termín ‚přiměřeně‘ volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy. Úvaha o míře přiměřené použitelnosti jiného ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu přitom musí vycházet zejména z cíle sledovaného právní úpravou daných právních vztahů, ze způsobu, jakým jsou tyto právní vztahy upraveny, a ze vzájemného srovnání jednotlivých ustanovení obsažených v obecně závazném právním předpisu, jenž má být přiměřeně použit, a způsobem, jakým právní úprava vymezuje dané právní vztahy; teprve na základě takové úvahy lze učinit jednoznačný závěr o přiměřené použitelnosti konkrétních ustanovení obsažených v témže nebo jiném právním předpise a o tom, u kterých z nich je přiměřené použití vyloučeno.“

25. Ve smyslu tohoto výkladu nelze pro činnost advokáta při výkonu funkce správce konkursní podstaty použít ustanovení § 14 odst. 4 (resp. odst. 5) zákona o advokacii o tom, že advokát, který je účastníkem sdružení, nemůže současně vykonávat advokacii samostatně, jako společník společnosti, v jiném sdružení, ani v pracovním poměru, neboť přiměřené použití tohoto ustanovení vylučuje právě výše uvedený závěr, že výkon funkce správce konkursní podstaty advokátem nelze považovat za výkon advokacie.

26. Na základě shora uvedených hledisek Nejvyšší soud uzavřel, že odměna správce konkursní podstaty, jímž je advokát sdružený ke společnému výkonu advokacie, se nestává spoluvlastnictvím účastníků sdružení ve smyslu § 834 obč. zák. Dovolatelům se tedy v rámci uplatněného dovolacího

důvodu nesprávného právního posouzení věci nepodařilo zpochybnit právní závěr odvolacího soudu. Proto, aniž Nejvyšší soud nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalovaných proti rozsudku odvolacího soudu podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.